

”olipa hyvä tuuri”? Miettisen mukaan tällaisessa kielessä enkeli on vain ”elämän päälle asetettu koriste”.

Länsimaaisessa kulttuurissa enkelit on irrotettu teologisesta kokonaiskehystä. Erityisesti tämä koskee uusinta enkelifilosofiaa. Miettisen mukaan enkelit ja enkelioppi tulisi nähdä osana kristillisen teologian kokonaiskehystä. Tässä yhteydessä hän käyttää sanaa ”enkelifilosofia”, mikä tuntuu hyvältä valinnalta. Itsekin mieltäisin enkelipohdinnat mieluummin osana uskonnonfilosofiaa kuin dogmatiikkaa. Filosofinen tarkastelukulma tuo aiheen käsittelylle enemmän väljyyttä ja liikkumatilaa.

Muutamaan otteeseen Miettinen puhuu enkelien paikasta kirkon jumalanpalveluselämässä. Kirkkovuodessa on vain yksi pyhä, joka on omistettu enkeleille, mikkelinpäivä. Tällöin vietetään pääasiassa perhemessuja. Vuoden 1958 evankeliumikirjassa pyhä olikin otsikoitu ”Enkelit ja lapset”. Mikkelinpäivän otsikko vuoden 1999 evankeliumikirjassa on lyhykäisyydessään ”Enkelien sunnuntai” ja pelkästään lapsiin liittyviä saarnatekstejä on jätetty pois. Mikkelinpäivän evankeliumi Matteuksen 18. luvun alusta kyllä mainitsee myös lapset, mutta enkelit näytävät saaneen asemansa takaisin.

Miettinen on käynyt läpi myös vuoden 1958 evankeliumikirjan teksteihin pohjautuvan kolmiosaisen *Suomalaisen saarnakirjan* (toim. Martti Sijojoki, 1960–1961). Myös saarnojen tasolla kertautuu lasten ja enkelien liitto; sanoopa eräs saarnaaja Miettisen huomion mukaan, että ”Mikkelinpäivä on lasten sunnuntai!” Kukaan saarnaajista ei mainitse enkeleitä. Uuden evankeliumikirjan ilmestyttyä Matti Poutiainen julkaisi uuden saarnakokoelman *Suuri suomalainen saarnakirja* (2004–2005). Miettinen ei kuitenkaan mainitse Poutiaisen toimittaman saarnakirjasarjan tekstejä.

SAMULI SUOLANEN
TEOL. MAIST., LAPPEENRANTA

HANNA RANSSI-MATIKAINEN

Yhdessä sittenkin: Kokemukset erokriisistä, vertaistuesta ja muutoksesta parisuhteessa. *Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus 2012. 411 s.*

Hanna Ranssi-Matikainen tarkastelee Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisusarjassa ilmestyneessä käytännöllisen teologian väitöskirjassaan vakavaa parisuhdekriisiä ja siitä selviytymistä. Kriisiin kuuluu usein parisuhteen toisen osapuolen uskotomuus. Tutkimusaineistona on 11 pariskuntaa, jotka ovat Helsingin NMKY:n avioliittoleirien avulla saaneet parisuhteensa eheytettyä. Pariskuntia haastateltiin sekä yhdessä että erikseen. Aineiston pienuudesta johtuen tutkimustuloksia ei voi yleistää, mikä kuuluu käytetyn narratiivisen metodin rajoitteisiin. Laadullisessa tutkimuksessa yleistämisen sijasta puhutaan tulosten siirtämisestä. Tätä teemaa ei kuitenkaan käsitellä tämän tutkimuksen luotettavuusarvioinnissa.

Väitöskirjan taustateorioina ovat Erik H. Eriksonin elämänkulkuteoria ja Talcott Parsonsin perheteoria. Molemmat ovat vanhoja ja klassisia teorioita. Varsinkin Parsonsin teoria kokonaisuutena soveltuu heikosti tulkitsemaan nykyistä suomalaista monimuotoista perhettä. Tämän vuoksi käytettyä teoriaa voidaan soveltaa nykyajan perheen tutkimiseen vain osittain, mikä on hiukan ongelmallista. Kahta pääteoriaa täydentää teoreettinen katsaus kriisiin ja siitä selviytymiseen.

Väitöskirjan tutkimustehtävä jakautuu kolmeen osaan: ensiksi selvitetään erokriisiin johtaneita kehityskulkuja, toiseksi kartoitetaan avioliittoleirin oma-apuryhmätoiminnasta saatua hyötyä ja lopuksi tarkastellaan haastateltavien nykyhetkistä parisuhteen laatua. Väitöskirja jakautuu näiden kolmen selvittävän asi-

an mukaisesti kolmeen pääluokkaan. Tutkimustuloksista rakentuu mielenkiintoinen kolmiosainen juonnellinen kertomus: kriisi, vaikeuksien kanssa kamppailu ja positiivinen lopputulos. Läheskään aina vakavassa parisuhdekriisissä ei näin käy, mutta tähän tutkimukseen on valittu pariskuntia, joiden parisuhde-elämästä nämä vaiheet löytyvät.

Erokriisin synnyn taustalla ovat ylikuormittava elämä, kommunikatiovaikeudet, sukupuoleen liitetyt roolimallit, erilaiset parisuhteeseen liittyvät odotukset ja rinnakaissuhteet. Tutkimustulokset ovat hyvin odotettuja. Monissa tutkimuksissa on tuotu esille samoja parisuhdetta kriisille altistavia tekijöitä. Kun ihmisillä on parisuhteessa vaikeuksia, he pyrkivät tekemään erilaisia korjausyrityksiä. Ranssi-Matikaisen väitöskirjassa tutkittavat olivat yleensä hakeneet tilanteeseensa apua monesta eri paikasta ja samalla päätyneet myös avioliittoleirille.

Tutkimusasetelmasta johtuu, että kaikkien yhdentoista pariskunnan kohdalla avioliittoleiri luentoineen ja vertaisryhmineen toi merkittävän avun parisuhdeongelmiin. Jo ongelmansa ratkaisseet pariskunnat toimivat kriisissä oleville ihmisille positiivisina esikuvina siitä, että vaikeudet voidaan voittaa. Armo ja anteeksiantamus nousivat tärkeiksi asioiksi kriisin keskellä. Ongelmat eivät ratkenneet nopeasti, mutta pariskunta pääsi hitaasti työstämään suhdettaan kuormittavia asioita. Lukija jää pohtimaan sitä, kuinka monen kohdalla avioliittoleiri eheyttää parisuhdetta ja kuinka moni tulee leiriltä pettyneenä pois. Tätäkin kannattaisi tutkia, vaikka sitä ei tarkasteltavan väitöskirjan jatkotutkimusaiheissa mainitakaan. Tässä tutkimuksessa vertaistuellla on suuri merkitys parisuhteen eheytymisprosessissa. Vertaistuki tarjoaa usein toimivaa apua monien ongelmien ratkaisuun: tunnetuimpia esimerkkejä ovat Anonyymit Alkoholistit ja Painonvartijat.

Tutkimuksessa mukana olevat pariskunnat ymmärsivät avioliitto-

leirillä, että parisuhteen muutosprosessi oli heille välttämätön. Ylikuorimittuneesta elämästä tuli päästä kevennettyyn elämäkokonaisuuteen. Vuorovaikutus puolisoiden välillä vaati kehittämistä ja puolisoiden parisuhteeseen liittyviä odotuksia tuli sovittaa yhteen. Vääränlaisista roolimalleista tuli päästä. Rinnakkaisuhteet tuli lopettaa, jotta luottamusuhde pääsi jälleen rakentumaan. Avioliittoleiri ja siihen sisältyvä vertaistuki auttoivat tässä muutosprosessissa. Uudistuneista parisuhteista ei toki tullut täydellisiä, mutta niistä tuli riittävän hyviä, jotta parisuhde-elämä tuntui taas merkitykselliseltä ja mielekkäältä. Oman parisuhteen eheytyminen herättää usein motivaation auttaa muita, joilla on perhe-elämässä ongelmia.

Ranssi-Matikainen on työskennellyt toimittajana. Se näkyy myönteisellä tavalla hänen tutkimuksessaan. Teksti etenee jouhevasti ja tutkimusta on miellyttävä lukea. Tekstissä on myös pieni kaunokirjallinen vivahde, mutta se ei mureenna tieteellisen tekstin luonnetta. Ranssi-Matikainen on itse ollut monella tavalla mukana HNMKY:n avioliittoleiritöinnässä. Tätä hän käsittelee asianmukaisesti myös tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa.

Tarkasteltava väitöskirja on miellyttävä lukukokemus kaikille perhe-elämän kysymyksistä kiinnostuneille eikä sen lukeminen vaadi akateemista koulutusta. Erityisen mielenkiintoisia ovat tutkimuksessa olevat lukuisat haastattelukatkelmat. Niissä tulee esille vahvasti parisuhteen ongelmien kirjo, mutta myös vaikeuksista selviytymisen todellisuus. Tutkimus antaa toivoa kaikille parisuhdeongelmiensa kanssa kamppaileville.

Ranssi-Matikaisen väitöskirjan rinnalla suosittelen tutustumaan Anneli Kimpimäen (2002) Lapin yliopiston kasvatus-tieteelliseen väitöskirjaan *Puolison rinnakkaisuhteen paljastuminen, äkillinen ero ja intimitteettiloukkaus*. Kimpimäki väitteli Ranssi-Matikaisen kanssa samana syksynä siitä, miten uskotto-

muus rikkoo parisuhteen lopullisesti. Uskottomuus on kutakuinkin aina suuri kriisi parisuhteessa. Usein toisen puolison rinnakkaisuusuhde johtaa Kimpimäen tutkimusasetelman mukaiseen tilanteeseen: parisuhteen päättymiseen. Aina näin ei kuitenkaan käy, kuten Ranssi-Matikaisen väitöskirja mielenkiintoisella tavalla paljastaa.

JOUKO KIISKI
DOS., JOENSUU

RENÉ GOTHÓNI Words Matter: Hermeneutics in the Study of Religions. Religions and Discourse 52. New York: Peter Lang 2011. 234 s.

Helsingin yliopiston uskontotieteen professori René Gothóni on pohtinut tieteenalansa metodisia ja tieteenfilosofisia kysymyksiä vuosikymmenien ajan sekä opetustyönsään että kirjoituksissaan. Teoksen *Words Matter* taustalla on lisäksi hänen pitkäaikainen kenttätyönsä Sri Lankalla ja Kreikan Athos-saaren munkkiyhteisön parissa. Kirjan kirjoittamisen motiivina on ollut kognitiivisen uskontotieteen nousun nostattama keskustelu. Gothóni kysyy, miten uskontotieteessä voidaan päästä itselle vieraan uskonnon ja sen harjoittajien mahdollisimman autenttiseen ymmärtämiseen. Hän kritisoi uskontojen tutkimuksen sellittävä ja luonnontieteellistävä linjaa, siis luonnontieteellisen tutkimusotteen jäljittelyä. Metodi on tässä yhteydessä ymmärrettävä laajasti siten, että se kattaa myös kaikki ne teoreettiset linssit, joilla tutkittavaa ilmiötä lähestytään ja joiden kautta sitä analysoidaan. Gothónin agenda on samantapainen kuin Mircea Eliaden, mutta hän näyttää perustelevan sen yksilöidymmin ja tieteenfilosofisesti pätevämmin.

Luonnontieteen metodeilla tehdyn tutkimuksen eksaktius perus-

tuu tunnustettuihin tai todistettuihin lainalaisuuksiin sekä oikein suoritettuihin operaatioihin. Jos tutkimusasetelma on oikein laadittu ja tutkimusprosessi metodisesti oikein toteutettu, tulokset ovat vääjäämättömät ja siten objektiiviset, että kuka tahansa samoista lähtökohdista ja samoilla metodeilla päätyisi samoihin tuloksiin. Mikä olennaisinta, tutkija voi pysyä täysin ulkopuolisena ja tutkia kohdettaan etäisyyden päästä. Inhimillisten elämänilmiöitten tutkimuksessa etäisyyden pitäminen ei yleensä ole mahdollista, eikä ainakaan silloin, kun tutkitaan ihmisten ilmiöille – kuten uskonnolle – antamia merkityksiä. Jo pelkästään se, että tutkimus tapahtuu jaetun symbolijärjestelmän, kielen, välityksellä, tekee etäisyyden pitämisen absoluuttisesti mahdottomaksi. Olemme aina osa tutkimuskenttää. Tässä suhteessa ei myöskään ole esitettävissä universaaleja lainalaisuuksia. Sen sijaan esimerkiksi uskonnon tutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia metodeja, ja niitä voidaan käyttää joko oikein tai väärin.

Suosittelemaansa uskontotieteellistä tai yleisemmin humanistista tutkimusotetta Gothóni vertaa soittamiseen ja musiikin ”ymmärtämiseen”. Hyväksi soittajaksi tulee vain sitkeästi harjoittelemalla ja hyviä muusikoita kuuntelemalla. Virtuoosiksi ei kouluttauduta teknisin koulumetodein. Musiikki vaatii korvaa, ja sitä joko on tai ei ole. Viime kädessä on kysymys käsitteellistämättömästä asiasta, intuitiosta. Herää kaksi kysymystä: Onko uskontotieteilijän oltava uskonnollinen päästäkseen aitoihin tuloksiin? Voiko maallikko ymmärtää tämäntyyppisen uskontotieteen tuloksia?

Musiikkivertaus ontuu, sillä uskontotiedettä pitäisi kai pikemmin verrata musiikkitieteeseen. Sitä voi periaatteessa harjoittaa olematta lainkaan musikaalinen, tosin tulokset ehkä jäisivät varsin laihoiksi. Siinä missä musiikkitieteessä on osattava tunnistaa musiikki, on uskon-